

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

סדר נשים | בבא קמא י"ב- י"ח
שבת בהעלותך | ו'- י"ב בסיון (18-12 ליוני)

דף י"ב: איך קונים קרקע?

מעשה באדם עשיר שהיו לו קרקעות רבות בארצות שונות. באחד הימים הוא החליט למכר את כל קרקעותיו. סוחרים שונים נכנסו למשרדו כדי להתמקח אתו על המחיר ונסופו של דקר הוא סכם עם אחד הסוחרים שימכר לו את כל קרקעותיו.

איך מוכרים קרקע?

אחת האפשרויות לקנות קרקע היא על ידי חזקה. "חזקה" מלשון תפיסה ואחיזה. למשל, אם מישהו חורש בקרקע, הוא "מתזיק" בה, הוא "תופס" אותה. כשהקונה עושה בקרקע מעשים שמראים שהוא הבועלים החדש, בכך הוא קונה את הקרקע.

הקונה אינו צריך לעשות "חזקה" בכל אחת מן הקרקעות, אלא די בכך שהוא משלם על כל הקרקעות, ועושה חזקה באחת הקרקעות וכך הוא קונה את כלן. זאת מפני שאנו רואים את כל הקרקעות בעולם כמחבורה, ועשיית חזקה באחת מהן מתוך פנה לקנות קרקעות נוספות, מועילה לקניית כל הקרקעות שהתכוננו לקנות.

דף י"ג: נזקי השור

אביגדור היה חקלאי ותיק. מילדותו הוא גדל בכפר, וכאשר התבגר הוא סיע לאביו בעבודות המשק עד שלמים הוא נהל את כל המשק. ממחיות מיוחדת היתה לאביגדור בגדול בקר, ולפיכך הוא שמח ביותר כאשר הוא גלה שור גדול רועה באמצע הדרך. הוא נסה לברר אם יש לו בעלים, ולאחר חקירה מקיפה התברר ששור זה הוא הפקר, ואינו שייך לאיש. אביגדור הוביל את השור למשק, ולאחר ימים אחדים הפתע לגלות משלחת מהכפר הסמוך מגיעה אל המשק.

- "שלום עליכם. במה אני יכול לסייע לכם?"

- "עליכם השלום. אין לנו חלילה טענות אליך, אכל השור שמצאת גרם לנו נזקים גדולים, ולכן אנו רוצים שתשלם על הנזקים שהוא עשה, שהרי היום אתה הבועלים של השור".

- "אדונים נכבדים", אמר אביגדור, "האינכם יודעים שרק מי שהיה בעלים של השור בשעה שהוא הזיק מתחייב בתשלום? הרי כאשר השור הזיק הוא היה עדין הפקר, ולכן אינני חייב מאומה".

שמעו האורחים את דבריו, הודו לו וחרזו לכפרם.

מן התלמוד

סדר נזיקין,

מסכת בבא קמא, דף ט"ז

"וכן הוא אומר: וישכב חזקיהו עם אבותיו ויקברוהו במעלה קברי בני דוד, ואמר רבי אלעזר: במעלה - אצל מעולים שבמשפחה, ומאן נינהו? דוד ושלמה".

מאן נינהו - מי הם יקברוניה - יקברוהו, יעסקו בקבורתו ידמוך - ישכב

הסבר: התלמוד מבאר שהלשון "עלייה" פירושו דבר מעולה, כפי שאומר רבי אליעזר על פסוק זה, שחזקיהו נקבר אצל המעולים שבשושלת המלוכה, הלוא הם דוד ושלמה.

על המפה

קבר דוד המלך

קבר דוד המלך הוא מבנה בהר ציון שבירושלים, שבו על פי המסורת קבור

דוד המלך. בתנ"ך מסופר שדוד המלך ומלכי יהודה שאחריו נקברו בעיר דוד. מקום הקברים היה ידוע במסורת לאורך ימי בית שני, אך הוא אבד עם חורבן ירושלים. המסורת הנוכחית, שראשיתה לפני כאלף שנה, מזהה את מקום הקבר בהר ציון, סמוך לחומה הדרומית של העיר העתיקה. בקומה התחתונה של הבניין עומד סרקופג מכוסה בפרוכת, המזוהה כקברו של דוד המלך. בשנת תש"א (1951) חקר יעקב פינקרפלד את המבנה. בזמן מלחמת השחרור שימש המקום כמפקדה צבאית של הירדנים ולאחר מכן את צה"ל. למרות ההתייבויות בהסכמי גישת הנשק, נמנעה מהיהודים גישה לכותל ולהר הבית, ולכן רבים פנו לקבר דוד כמקום תפילה חלופי עד מלחמת ששת הימים.

פסל דוד מנגן בנבל, מחוץ למתחם הקבר (Wikipedia, Gellerj)

דף י"ד: אחריות לנזק שנגרם

אנו יודעים כי בעליו של שור שהזיק חייב לשלם על הנזק, אולם יש מקרים שבהם בעל השור אינו צריך לשלם מאומה, כגון במקרה הבא:

יוחנן השוכב אהב לקפץ על גדרות, לדלג מעל פורות ולהשתובב. באחד הימים החליט יוחנן 'לכקר' ברפת של אחד משכניו ללא רשות. הוא דלג בקלילות מעל גדר הפרזל, נכנס אל הרפת והתבונן בענני רב בחליבת הפרות. היה מעניין ביותר, והיה לו חם והוא פשט את מעילו והניחו על הגדר. יוחנן לא הכחין נששור גדול מתקרב אל המעיל וקורע אותו בקרניו, עד שיוחנן הכחין במתרחש כקר היה מאחר מדי, המעיל היפה לא היה עתה אלא קרעים, קרעים.

האם בעל הרפת חייב לשלם על המעיל?

התשובה היא לא, מפני שיוחנן נכנס אל הרפת ללא רשותו. אם הוא היה נכנס ברשות, בעל הרפת היה חייב לשלם כי עליו לשמור על בהמותיו כאשר הוא מרשה לאנשים להכנס לחצר, אך יוחנן נכנס בלי רשות, ולכן לבעל הרפת אין אחריות על הנזק שנגרם לו.

דף ט"ו: אריה מאלף

אדם שגדל בכיתו אריה מאלף, החליט שהגיע הזמן להראותו לחבריו. הוא הזמין לכיתו תוף כדי שהוא מרגיע אותם: "אל תדאגו, הוא מאלף כל כך יפה, האמינו לי, הוא נחמד כאפרוח בן יום". האורחים נכנסו בחשש והביטו באריה הענק שרביץ על השטיח ועיניו עצומות. אחד האורחים התעטש, האריה פקח את עיניו וכאשר ראה את האורחים הרבים הוא זנק ממקומו ורצה לנגס בידו של אחד האורחים. למרבה המזל האורח לבש חליפה עם שרוולים רחבים, ושניו של האריה נתפסו רק בשרוול והוא נקרע. בקשי רב בעל האריה הצליח להשתלט עליו שלא יטרף את האורח.

האורחים המבהלים נמלטו מן הכית כל עוד רוחם בהם. לאחר שבעל החליפה נרגע הוא פנה אל בעל האריה ובקש שישלם לו את הנזק של החליפה. להפתעתו אמר לו בעל האריה: "כשבבעל חיים מזיק מתוודע כעס, סוג הנזק הזה מכנה 'קרן' וכפי שלמדנו במסכת בבא קמא, בפעמים הראשונות בעל החיים המזיק הוא 'תם' והוא משלם רק חצי נזק.

האם בעל האריה צודק? בשום פנים ואופן לא! חיות שדרךן לטרף ולהזיק אינן 'תם', מתחלה הן מועדות להזיק ועל בעליהן לשלם את כל הנזק.

מתולדותיו | י

יעקב פינקרפלד

(תרנ"ז-תשי"ז, 1897-1956)

יעקב פינקרפלד ז"ל היה אדריכל, ארכיאולוג וחוקר בתי כנסת ובתי עלמין ישראלי. יעקב נולד בגליציה ועלה לארץ בתר"פ (1920) עם הגל הראשון של עליית השומר הצעיר. עסק בתחילת דרכו בארץ בייבוש ביצות באזור זכרון יעקב. לאחר שחלה בעקבות פעילות זו, חזר לווינה לצורך הבראה ולימודי אדריכלות. כאשר חזר לארץ נעשה אדריכל עצמאי ועסק בעיקר בכניית מבני ציבור ובפעילות מחקרית. ביום ג' חול המועד סוכות, י"ח בתשרי תשי"ז (23 בספטמבר 1956) נערך סיור באתר החפירות הסמוך לקיבוץ רמת רחל. חיילי הלגיון הירדני ירו אש מקלעים ונשק קל על משתתפי הסיור. מהאש נהרגו חמישה אנשים, ביניהם פינקרפלד. במקום שבו נהרג הוקם גן ארכיאולוגי לזכר הנופלים.

יעקב פינקרפלד (Wikipedia)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

דף ט"ז: שור תם ושור מועד

למדנו כי שור "תם" משלם חצי נזק ושור "מועד" משלם נזק שלם. עתה נלמד על הכדל נוסף חשוב שיש בין שור תם לבין שור מועד. **שור תם משלם מגופו.** כלומר: החיוב של בעל השור לשלם את הנזק, הוא רק מגופו של השור המזיק. למשל, אם השור שהזיק שנה אלה שקל, והוא נגח שור ששנה עשרת אלפים שקל, חצי נזק הוא חמשת אלפים שקל, אך בעל השור המזיק לא ישלם יותר מאלה שקל, **כי התשלום של שור תם הוא "מגופו"**, וגופו של השור המזיק לא שנה יותר מאלה שקל. זאת, ועוד: אם השור המזיק ברח או מת, בעל השור פטור מכל תשלום כי התשלום הוא רק מהגוף של השור המזיק והרי אין כאן גוף. **שונה הוא דינו של שור מועד**, שהתשלום של הנזק אינו מגבל אלא הוא לפי הנזק, וגם אם שור ששנה מאה שקל הזיק שור ששנה מאה אלה שקל, **בעל השור המזיק ישלם את כל הנזק.**

דף י"ז: חזקיהו המלך

חזקיהו היה מלך יהודה החמשה עשר אחרי דוד המלך, ואחריו מלכו עוד שבעה מלכים עד חרבן בית המקדש הראשון. המלך חזקיהו נקרא לפעמים בתנ"ך גם בשמות "חזקיה", "חזקיהו" ואף "חזקיהו". חזקיהו המלך היה צדיק וירא שמים. בתקופת מלכותו התרבה למוד התורה, עד שבכל שטחה של ארץ יהודה לא היה ילד וילדה שלא ידעו הלכות סמאה וטורה. התלמוד מספר שבפטירתו חלקו לו כבוד גדול והקימו ושיבה סמוך לקברו, וכך התלמידים למדו תורה סמוך לקברו. יש אומרים שפאשר הוציאו אותו לקבורה, **הניחו עליו ספר תורה ואמרו: "קים זה מה שכתוב בזה". כלומר: "קים זה" - חזקיהו, קים, "מה שכתוב בזה" - את כל מה שכתוב בספר התורה.** בדרך כלל אין נוהגים כך עם ספר תורה, אך מפני שחזקיהו היה גדול במיוחד בתורה ובמעשים טובים, נהגו עמו כך.

דף י"ח: הבהמה שהתיזה צורות אבנים

אחד מארבעה אבות נזיקין הוא "רגל". תחת אב המזיק "רגל" נכללים כל מיני נזקים שהבהמה אינה עושה בכונה, אלא תוך כדי הליכתה. למשל, בהמה שדורכת על עגבניות וכדומה. פעם ארע שבהמה נבהלה ביותר מפלג גדול שהופיע מולה, והיא החלה לברח במהירות. **תוך כדי ריצתה היא עברה על גל גדול של אבנים ובעודה שוטטת קדימה נדחפו אבנים מתחת רגליה, נתזו הצדה והזיקו לשמשות.** בעל השמשות הגיע אל בעל הפרה, אמר לו שהוא חלילה אינו כועס עליו, אבל הוא מבקש ממנו לשלם על הנזק. **להפתעתו הרבה של בעל השמשות התברר לו שהוא יקבל רק חצי מערך הנזק.** מדוע? כי ישנה הלכה למשה מסיני, שעל נזק שלא נעשה בגופה של הבהמה, משלמים חצי נזק בלבד, וכאן הנזק נעשה על ידי האבן שהתיזה הבהמה. **נזק זה מכונה "צורות". מה הם "צורות"? צור אבנים שנה.**

★ | מן ההיסטוריה

הסכם שביתת הנשק עם ירדן אחרי מלחמת העצמאות

הסכם שביתת הנשק עם ירדן נחתם בד' בניסן תש"ט, 3 באפריל 1949. במסגרת ההסכם סופחו יישובי ואדי ערה לשטח מדינת ישראל. כמו כן, ניתן לישראל אזור "המשולש" וכן אזורים נרחבים בין אזור ראש העין וכפר קאסם בצפון. **שבוי העיר העתיקה של ירושלים וגוש עציון הוחזרו למדינת ישראל.** בהסכם נקבע שישראלים יוכלו לפקוד את המקומות הקדושים במזרח ירושלים, בהם הכותל המערבי והר הזיתים, וגם מקומות ציבוריים כמו האוניברסיטה העברית ובית חולים הדסה ותאפשר תנועת ישראלים בכביש לטרון-ירושלים, אך השלטון הירדני לא כיבד את החלק הזה בהסכם. הירדנים התממהו בפינוי השטחים שהתחייבו לסגת מהם, אך בסופו של דבר נסוגו ו-ואדי ערה נפתח לתנועת יהודים.

כביש ואדי עארה (Wikipedia, תמר הירדני)

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

א. באיזה מקרה בעליו של שור שֶהִזִק, לא יהיה חַיב לְשַלֵּם על הַנִּזְק?

ב. כמה צריך לשלם בעלים של שור תם שנגח, ובעלים של שור מועד שנגח? ומהיכן עליהם יהיה לשלם?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית*
והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי!!
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו
בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*כפיקוח רואה חשבון

יש לי מושג

סעודת מלווה מלכה

בשבת יש מצווה לאכול שלוש סעודות, אחת בערב שבת ושתיים ביום שבת. בנוסף לכך, **מצווה לאכול סעודה רביעית במוצאי שבת, והיא מכונה סעודת מלווה מלכה**, משום שבה מלווים את שבת המלכה כשהיא עוזבת ונפרדים ממנה. רצוי לקיים סעודה זו בסמוך ליציאת השבת. סעודה זו נקראת גם סעודת דוד המלך.

דבר תורה לשולחן שבת

הקב"ה אומר על משה רבנו בפרשתנו את המילים הבאות: **"וְהָאִישׁ מִשֵּׁה עֲנִיו מֵאֵד מְלֵךְ הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה"**. רש"י מסביר שהמילה ענווה פירושה- שפל וסבלן.

שתי דוגמאות מאפיינות למידת הענווה של משה: פעם אחת אנו מוצאים אותה לאחר יציאת מצרים, בזמן המלחמה עם עמלק, שם משה בן השמונים בוחר לשבת דווקא על אבן ולא על כיסא נוח יותר: **"וַיְדִי מִשֵּׁה כְבֹדִים וַיִּקְחוּ אֶבֶן וַיִּשְׂמֻהּ תַּחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ.."** ועל כך יאמר רש"י: **"ולא ישב לו על כר וכסת, אמר - ישראל שרויין בצער, אף אני אהיה עמהם בצער"**. זו מנהיגות וענווה למופת.

פעם נוספת אנו מוצאים את המידה הזו של משה בפרשה שלנו, כאשר אחותו מרים חלתה בצרעת, ואז משה התפלל עליה: **"וַיִּצְעַק מִשֵּׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ"**. על כך שואל רש"י: **"מפני מה לא האריך משה בתפלה?"** מדוע התפלל תפילה כל כך קצרה על אחותו החולה? עונה על כך רש"י: **"שלא יאמרו ישראל - בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה, אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה"**. ענוותנותו ורגישותו של משה לציבור הייתה כל כך גדולה, שהוא קיצר בתפילה על אחותו, כדי שלא יאמרו האנשים- שעליה הוא מתפלל הרבה, ועליהם הוא לא מתפלל כך.

איש צדיק היה

ניצול השואה רבי מנחם בנימין פרנקל מסר את נפשו בשנים הקשות של השואה, במיוחד על קיום מצוות תפילין. למרות התנאים האיומים בגטאות ובמחנה ההשמדה בוכנוואלד, הצליח במסירות גדולה להניח תפילין כל יום יום, למעט יומיים שבהם לא הצליח לקיים את המצווה. המקרה הראשון אירע כאשר חייל נאצי גילה אותו מוציא את התפילין ממקום סתר, היכה אותו עד אובדן הכרה וחתך את התפילין. למחרת נודע לרבי מנחם שבאזור אחר של המחנה מצוי יהודי שיש ברשותו תפילין, ומאז בכל יום היה רבי מנחם מטפס על גדר התיל, מניח את התפילין וחוזר באותה הדרך תוך סכנת נפשות גדולה. המקרה השני אירע לאחר שחרור המחנה ע"י האמריקאים. מרוב תשישות ישן רבי מנחם במתכן תבואה יותר משלושים שעות, ובאותו יום לא הניח תפילין.

תלמוד ישראלי
הדף היומי לילדים

ידיעות ספרים

תלמוד של תורה
בית חינוך כמשפחה